

KAHEKÜMNE KOLMAS PÜHAPÄEV PÄRAST NELIPÜHA AD 2024

Js 64:3–8 (Fl 1:6–11; Mt 6:14–15)

3 Ükski kõrv ei ole kuulnud, ükski silm ei ole näinud muud Jumalat peale Sinu, kes Tema ootajale seesugust võiks teha.

4 Oh, et Sa tuleksid vastu sellele, kes rõõmsasti teeb õigust, neile, kes mõtlevad Sinu teedele! Vaata, Sina vihastasid, et me tegime patutegusid; neis me oleme olnud kaua ja kas me pääseme?

5 Me kõik oleme saanud rüvedaks ja kõik meie õigused on määrdunud riide sarnased; me kõik oleme närtsinud nagu lehed ja meie süü kannab meid ära otsekui tuul.

6 Ei ole ühtegi, kes hüüaks appi Sinu nime, kes ennast õhutaks Sinust kinni haarama; sest Sina oled peitnud oma palge meie eest ja oled lasknud meid häebuda meie süütegude tõttu.

7 Nüüd aga, Issand, oled Sina meie isa. Meie oleme savi ja Sina vormid meid, me kõik oleme Sinu kätetöö.

8 Issand! Ära vihasta üleliia ja ära meenuta ülekohut lõpmata: näe, vaata ometi – me kõik oleme ju Sinu rahvas!

Ja igiaegadest ei ole kuuldud, ei kõrvu teritatud, silm pole näinud peale Sinu Jumalat, kes täidab Tema peale lootja ootuse. Oh, et Sa tuleksid vastu rõõmutsejale ja õiguse tegijale – Sinu teede peal nad kannavad Sind meeles! Vaata, Sina – Sa oled olnud vihane, ja meie patustasime; nende igikestvuses – kas võime saada päästetud? Ja kõik me oleme kui rüve, ja otsekui kuuverest reostatud lapp on kõik meie õigused, ja koltume kui leht me kõik ja meie ülekohtus ära kannab meid kui tuul. Ja pole ühtki Sinu nime hüüdjat, innustatut hoidma kinni Sinust, sest oled peitnud oma palge meie eest ja pannud sulama meid meie ülekohtu käes. Ja nüüd, ISSAND, Sina, meie Isa: meie savi oleme ja Sina meie Voolija, ja Sinu kätetöö me kõik. Ära ole, ISSAND, liiaks vihane ja ära igavesti ülekohtu meelele kanna – näe, vaata ometi: Su rahvas meie kõik!

Sissejuhatus

Prohvet Jesaja tegutses Juuda kuningate Ussija, Jootami, Aahase ja Hiskija päevil (Js 1:1), s.t 8. sajandi teisel poolel (umbkaudu ajavahemikus 740-686) enne Kristuse sündi. Tegemist oli Assüüria impeeriumi tõusuajaga, mille tulemusena aastal 722/721 hävitati Iisraeli kuningriik ning aastal 701 allutati ka Juuda kuningriik Assüüria ülemvõimule. Jesaja näeb selle keskse põhjusena Iisraeli taganemist Jumalast, mille tulemuseks ongi jumaliku karistusena Jumala rahvast tabav häving välisvaenlaste käe läbi. Jumala eesmärgiks ei ole oma rahvast lõplikult hävitada, vaid teda karistuse abil puhastada, uuendada ja taas üles ehitada.

20. sajandi kriitiline piibliteadus on olnud üsna ühel meelel prohvet Jesaja raamatu jagamisel kolmeks erinevasse ajastusse kuuluvaks osaks: peatükid 1–33 – Proto-Jesaja; peatükid 40–55 – Deutero-Jesaja; peatükid 56–66 – Trito-Jesaja. Ajaliselt paigutuks neist esimene ajaloolise prohvet Jesaja tegutsemisaega, teine Paabeli vangipõlve aega (6. sajandi esimene pool ja keskpaik eKr) ning kolmas vahetult eksiilist naasmise järele (6. sajandi teine pool eKr).

Samas on toodud esile raskusi eriti Deutero- ja Trito-Jesaja selgel eristamisel teineteisest ning pakutud välja hüpotees, mille kohaselt kas kaks viimatinimetatut või koguni terve Jesaja raamat on komponeeritud siiski ühe autori (või autorite kollektiivi) poolt, kes on erinevatest aegadest pärinevad tekstikorpused ühendanud ja ühtlustanud.¹ Eriti peetakse seda tõenäoliseks, nagu öeldud, Deutero- ja Trito-Jesaja puhul, kusjuures viimane neist võtab vaatluse alla mitmed esimesena mainitud justkui vastuseta või lahtiseks jäänud küsimused (tehes seda kergestimärgatavalt vastuolulisel viisil ja rohkete kontrastide abil). Üheks erinevuseks nn Deutero- ja Trito-Jesaja vahel on see, et kui esimeses pühendatakse palju tähelepanu Issanda [kannatavale] Sulasele, siis teises lisanduvad justkui teatava edasiarendusena Issanda sulased mitmuses.

Kui Jesaja 55 lõpeb lootusrikka tulevikuvisioniga, mille võtab üle ka 56. peatüki algus, siis õige pea saab selgeks, et rahva helget tulevikku tumestavad endiselt nii kõlbeline kui usuline laostumine. Jesaja raamatu lõpuosa pöörab rohkesti tähelepanu õigusele ja õiglusele, rõhutades nii sotsiaalsetest kui rituaalsetest eeskirjadest kinnipidamise tähtsust ning vastustades vääritud ja silmakirjalikku jumalateenistust, mis pole parem ebajumalate teenimisest, nõidumisest ja hooraelust ning mille tagajärjeks on täielik laostumine ja häving, eriti kui sellega kaasnevad ülekohus ja sotsiaalne ebaõiglus.

Taolisele süngele pildile on vastukaaluks Jumala töötused neile, kes ennast Tema ees alandavad, oma pattu tunnevad ja tunnistavad ning Jumala ja Tema lepingu juurde tagasi pöörduvad. Sellega kaasneb ühelt poolt Siioni tulevase rikkuse ja hiilguse kirjeldus ning teisalt hoiatus, et Issand tuleb kohtumõistjana – päästma neid, kes on õiged, aga hukkama Iisraeli vaenlasi ja neid, kes teevad ülekohut. Jumala pääste ja Tema töötused ei puuduta mitte ainult Iisraeli rahvast, vaid teisedki rahvad tulevad Siionist tõusva ja paistva jumaliku valguse juurde.

Niisiis, kuigi Jesaja raamatu lõpupeatükid pakuvad rohkesti tulevikulootust, on nende läbivaks jooneks samaaegne sõnum Jumala rahva vääritusest ja patust, taganemisest ja

---

¹ Selle hüpoteesi kohaselt paigutub kogu Jesaja raamatu lõppredaktsioon eksiiljärgsesse aega, kuna kriitiline piibliteadus ei pea endiselt võimalikuks võtta omaks traditsioonilist käsitlust, mille kohaselt kogu Jesaja raamatu autoriks ongi ajalooline prohvet Jesaja.

kangekaelsusest, mis välistab igasuguse lootuse eneseõigusele² ja isegi rahvusliku või usulise uhkuse³. Võiks lausa öelda, et kõike arvesse võttes ei jää Jumalal üle muud, kui luua uus taevast ja uus maa (Js 65:17; 66:22) – see on kahtlemata võimas töö, kuid selle kauni müüdi teiseks küljeks on kogu raamatu viimase salmi hoiatav meeldetuletus: «Kui nad välja lähevad, siis nad näevad nende meeste laipu, kes astusid üles mu vastu; sest nende uss ei sure ja nende tuli ei kustu, ja nad on jätkuseks kogu inimsoole.» (Js 66:24)

Keelelisi märkuseid

Ükski kõrv – לֹא הִאֲזִינוּ – sõna אָזֵן tähendab «kõrvaga kuulma», «kuulda võtma», «kuulatama», ning kuna selle üheks algtäheks on «terav olema», siis võiks tõlkida ka «teraselt kuulatama» või «kõrvu teritama».

Ei ole kuulnud – לֹא שָׁמְעוּ – sõna שָׁמַע tähendab «kuulma», «kuulama», «tähele panema», «[palvet] kuulda võtma», ka «kuuletuma».⁴

Ei ole näinud – לֹא רָאָה – sõna רָאָה tähendab «nägema», «vaatama», «jälgima», «ära tundma», «mõistma».

Tema ootajale – לְמַחְכֵּה־לוֹ – sõna חָכָה tähendab «[midagi/kedagi või millegi/kellegi järele] ootama», «[kellegi/millegi järele] igatsema», «[millelegi] lootma».

Võiks teha – עָשָׂה – sõna עָשָׂה tähendab «[midagi valmis/ära] tegema», «valmistama», «täide saatma», «lõpule viima».

Sellele, kes rõõmsasti – אֶת־שִׂישׁ – sõna שִׂישׁ tähendab «rõõmustama», «rõõmust hõiskama», «ilutsema».

Õigust – sõna צָדִיק – «õigus», «õiglus» – tähistab seda, mis on kooskõlas nii õigluse (õiglustunde) kui seadustega; mis on nii, nagu ette nähtud, mis on sirge ja kõveruseta.

Kes mõtlevad – יִזְכְּרוּ – sõna זָכַר tähendab «mäletama», «meenutama», «meelde tuletama», «meeles pidama», «mälestama».

Sinu teede – בְּדַרְכֶיךָ – sõna דָּרַךְ tuleneb verbist דָּרַךְ – «sammuma», «astuma», «[sisse] tallama» ning tähistab nii teed kui ka eluviisi ning elukäiku ja -valikuid.

² «Me kõik oleme saanud rüvedaks ja kõik meie õigused on määrdunud riide sarnased; me kõik oleme närtsinud nagu lehed ja meie süü kannab meid ära otsekui tuul.» (Js 64:5)

³ Js 65:1.2: «Ma olen olnud kättesaadav neile, kes mind ei ole nõudnud, ma olen olnud leitav neile, kes mind ei ole otsinud... Kogu päeva ma sirutan käsi kangekaelse rahva poole, kes iseenese mõtetele järgnedes käib teed, mis ei ole hea...»

⁴ 1739. aasta Piiblis: «egga tähhele pandud».

Et me tegime patutegusid – וַתַּעֲשׂוּ – sõna תַּעֲשׂוּ tähendab «[märgist] mööda laskma», «[õigest eesmärgist] kõrvale kalduma», siit ka «eksima», «patustama».

Ja kas me pääseme – וְיִשָּׁע – sõna יִשָּׁע – «päästma» – juurde kuulub lisatähendusena mõte avarusest, niisiis tähistab see eeskätt kitsikusest, vangistusest, ahistusest ja ahastusest, ka ohtudest vabastamist, samuti [päästvat] abi, säästmist, ka võidu ja võimuse saamist.⁵

Ja...määrduvad riide sarnaseks – וַיִּכְבְּדוּ עֲדִים – siin kasutatud väljend tähistab tõenäoliselt menstruaatsioonilappi.

Ja meie süü – וַעֲוִנוּ – sõna עָוֹן tähendab «rikutus», «ülekohus», «süü[tegu]».

Kannab meid ära – יִשְׁאַבּוּ – sõna נָשָׂא tähendab eeskätt «üles tõstma», «ära võtma», «ära kandma».

Otsekui tuul – כְּרוּחַ – sõna רוּחַ tähendab nii «tuul» kui ka «vaim» ning tähistab ka hingeõhku, eluhingust ja -jõudu, väge, tahet, mõistust, tarkust ja mõtteviisi.

Ei ole ühtegi, kes hüüaks appi – וְאֵיֶךָ קוֹרָא – sõna קָרָא tähendab «kutsuma», «hüüdma», «nimetama», «[välja] kuulutama».

Sinu nime – בְּשֵׁמֶךָ – sõna שֵׁם – «nimi» – algtäheks võib olla «märk», «tähis» (vrd kõlaliselt kreeka σῆμα ja ladina *signum*).⁶

Ja oled lasknud meid hääbuda – וַתִּמְוֶגְנוּ – sõna מוּג tähendab «sulatama», «sulama panema», «kokku vajuma panema», «ära nõrkema panema».

Meie süütegude tõttu – בְּגִידֵי עֲוִנוֹנוּ – sõnasõnalt: «meie ülekohtu käes».

Issand – originaalis kasutatakse siin ja järgmises salmis Jumala nime יְהוָה – «JHWH», «Jahve», «Jehoova».

Sinu kätetöö – וּמַעֲשֵׂה יָדָי – sõna מַעֲשֵׂה tuleneb verbist עָשָׂה – «tegema», «töötama», «valmistama», «tootma» – ning tähendab «tegu», «töö», «saavutus», «töötulemus», «töövili».

⁵ Samast tüvest pärineb nimi יְהוֹשֻׁעַ – Joosua, Jeesus.

⁶ Üheks selle sõna võimalikuks algupäraks võib olla verb שָׂם – «[märki] panema» (vrd 1Ms 4:15). Vana Testament omistab nimedeale sageli nende kandjat või kandja sünnilugu määravalt iseloomustava tähenduse ning Jumala nime austamine tähendab Jumala enda austamist.

Sisuline analüüs

Jesaja raamatu viimase seitsme peatüki (Js 60–66) keskseks sõnumiks on jumalik pääste, lunastus ja tulevane õnnepõli neile Jumala rahva hulgast, kes pöörduvad meelt parandades tagasi oma Issanda juurde ning jäävad Talle ustavaks. Pöördeliseks on 58. peatükis kõlavatele süüdistustele ja 59. peatüki põhiosa moodustavale Iisraeli patutunnistusele järgnev kinnitus: «Aga Issand ütleb: Siionile, üleastumisest pöördujale Jaakobis, tuleb lunastaja. Ja niisugune on mu leping nendega, ütleb Issand: Minu Vaim, kes on su peal, ja minu sõnad, mis ma olen pannud sulle suhu, ei lahku sinu suust ega sinu järglaste suust ega sinu järglaste järglaste suust, ütleb Issand, nüüdsest ajast alates ja igavesti.» (Js 59:20j)

Kuuekümmne kolmanda peatüki algus, mis on viimases eestikeelses tõlkeredaktsioonis ekslikult saanud pealkirjaks «Edomi kohtupäev», ei kõnele mitte kohtust Edomi üle, vaid Issandast kui Edomist tulevast vägimehest, kes tuleb, et tasuda kätte Tema rahvale tehtud kurja eest. Edom on siin sümboolse tähendusega, kuna nimi עֲדוֹמַי tuleneb sõnast אָדָם – «punane olema» – ning on seotud nii sõnaga אֱמֶת – «veri» – kui nimega אָדָם – «Adam», «inimene»: «Kes see on, kes tuleb Edomist, erepunaste riietega Bosrast, see silmapaistva kuuega, kes sammub oma jõukülluses? [...] Miks on su kuub punane ja riided nagu surutõrresõtkujal? «Mina sõtkusin surutõrt üksinda, rahvaste hulgast ei olnud ükski minuga; mina sõtkusin neid vihas ja tallasin raevus: nende verejoad pritsisid mu riiete peale ja ma määrisin kogu oma kuue.»» (Js 63:1–3)

Issand tuleb kui «õiguse kuulutaja, võimas päästma» (Js 63:1) selleks, et tallata oma vihas maha Tema rahvale ülekohut teinud paganad ning nad oma raevus purustada (Js 63:6). See annab Iisraelile põhjust meenutada «Issanda heldust, Issanda kiiduväärsust, kõige selle pärast, mida Issand [neile] on osutanud, ja suurt headust Iisraeli soo vastu, mida Ta neile on osutanud oma halastuse ja suure helduse pärast» (Js 63:7) Jumal on tulnud oma rahvale appi, teda päästma – veelgi enam, «kõigis nende ahistustes tundis Ta ahistust» (Js 63:9), s.t Ta on Iisraeli täielikult omaks võtnud ning tajub tema valu omaenda valuna. Issand armastab oma rahvast ja tunneb talle kaasa, korrates Jesaja päevil ja tulevikuski neidsamu suuri tegusid, mida Ta tegi muistseil aegadel.

Paraku ei vasta Iisrael Jumala armastusele ja ustavusele tänulikkuse ega kuulekusega, vaid on oma Issanda vastu ikka jälle mässu tõstnud, seeläbi Tema Püha Vaimu kurvastades (Js 63:10). Nii on nad teinud oma Lunastajast oma vaenlase – ja ometi on Issand neile üha andeks andnud, neid taas ja taas päästnud, neid sügavustest läbi talutanud ning neid oma nime auks karjasena puhkepaika juhtinud (Js 63:13j).

Jesaja tajub ülivalusalt seda, kuivõrd kaugele Jumala rahvas on oma Karjasest eksinud, ning hüüab palves isegi mõnevõrra etteheitvalt Issanda poole: «Vaata taevast alla ja näe oma pühast ja aulisest eluasemest. Kus on Su püha viha ja Su võimsad teod, Su

seesmine liigutus ja Su halastus? Ära hoia neid tagasi!» (Js 63:15) Taoliseks palveks annab prohvetile julguse teadmine, et Jumal on oma rahva Isa (Js 63:16; 64:7). Jesaja tuletab Issandale meelde, et muistsest ajast on Tema nimi «Meie Lunastaja» (Js 63:16), ning küsib peaaegu provotseerivalt, otsekui oleks Jumal ise kõiges süüdi: «Miks lased meid, Issand, eksida Sinu teedelt, lased meie südame kõvaks jääda, nõnda et me Sind ei karda? Meie oleme nagu need, keda Sa iialgi ei ole valitsenud, keda ei ole nimetatud Sinu nimega.» (Js 63:17.19)

Samas teab prohvet ilma vähimagi kahtluseta, et Jumal on ainus, kes võib oma rahvast aidata, ning seepärast hüüab ta taas südanlõhestavalt: «Oh, et Sa ometi käristaksid taevad lõhki ja tuleksid alla, et mäed kõiguksid Su ees!» (Js 64:1) Jesaja on kindel, et Jumal võib teha suuri tegusid üle kõigi oma rahva ootuste – vähemalt sama suuri, nagu muistsel ajal, tõenäoliselt aga veelgi suuremaid (Js 64:2).

Jesaja teab täiesti kindlalt sedagi, et pole ühtki teist jumalat, kes oleks võrreldav tõelise Jumalaga. Kuigi võib jääda mulje, et prohvet ei pea Issandat mitte ainsaks Jumalaks, vaid lihtsalt kõigi teiste «jumalatega» võrreldes eriliseks ja neist suuremaks, on Jesaja raamatut lugedes selge, et need teised on tema jaoks tühipaljad ebajumalad, inimeste nikerdatud või valatud, ning kõlbavad vaid «muttidele ja nahkhiirtele» (Js 2:20), kadudes viimaks täiesti (Js 2:18). Lõpuks on nad vaid inimeste ettekujutuse vili⁷ ning need, kes panevad oma lootuse nende peale, jäävad häbisse – vastupidiselt neile, kes panevad oma lootuse tõelise Jumala peale: «Kui sa kisendad, siis päästku sind su ebajumalate jõuk. Aga tuul viib need kõik, tuuleõhk võtab nad ära. Kes aga otsib abi minu juurest, see pärib maa, omandab mu püha mäe.» (Js 57:13)

Jumal teeb neile, kes Teda ootavad, kes Tema järele igatsevad, imelisi asju – asju, mille taolistest pole kuulnud ükski kõrv, ka kõige teravam mitte, ja mida pole näinud ükski silm. Ükski silm pole näinud ega ükski kõrv kuulnud ka ühestki Jumalast peale Issanda, kes suudaks ja tahaks midagi niisugust teha neile, kes Temale loodavad ja Tema halastust ootavad – ning nagu lisab apostel Paulus, Teda armastavad: «Mida silm ei ole näinud ega kõrv kuulnud ja mis inimsüdamesse ei ole tõusnud – selle on Jumal valmistanud neile, kes Teda armastavad.» (1Kr 2:9)

Jumala suurimaks teoks ja Tema tõeliseks tarkuseks on Pauluse sõnul Jeesuses Kristuses kui Ristilöödus ilmsiks saanud Jumala arm, mis teeb õigeks «nii ümberlõigatu kui ümberlõikamatu» (Rm 3:30), nii Seaduse täitja (Rm 2:13) kui jumalakartmatu (Rm 4:5). Jesaja on Paulusega täiesti samal lainel, kuna ta kõneleb ühe hingetõmbega nii nendest, kes on rõõmsad [Issandas] ja peavad meeles Tema teid, kui ka sellest, et õigupoolest puudub inimestel keset oma loendamatu patutegusid, millele ei näi lõppu tulevatki,

---

⁷ «Jah, kui olekski nõndanimetatud jumalaid, olgu taevas või maa peal, nõnda nagu inimeste meelest on jumalaid palju ja isandaid palju, siis meie jaoks on ometi ainult üks Jumal, Isa, kellest on kõik asjad, ja meie Tema juurde teel, ning üks Issand, Jeesus Kristus, kelle läbi on kõik, ja ka meie Tema läbi.» (1Kr 8:5j)

igasugune pääsemislootus: «Vaata, Sina vihastasid, et me tegime patutegusid; neis me oleme olnud kaua ja kas me pääseme?» (Js 64:4) Tõsi, apostel Paulus, kelle inimesekäsitus pole Jesaja omast vähem pessimistlik, näeb selleski olukorras lootust ja väljapääsu: «Jumal on kõik inimesed kinni pannud sõnakuulmatuse alla, et kõikide peale halastada.» (Rm 11:32)

Jumal, kelle sarnast pole ükski kõrv kuulnud ega ükski silm näinud, ilmutab ennast nii õiguses ja kohtus kui veelgi enam armus ja halastuses, mille suurimaks avalduseks on Jeesus Kristus ja Tema teostunud lunastus: «Jumal, kes muiste palju kordi ja mitmel viisil rääkis esivanematele prohvetite kaudu, on nüüd päevade lõpul meile rääkinud Poja kaudu.» (Hb 1:1j); «Mis algusest peale on olnud, mida me oleme kuulnud, mida me oleme oma silmaga näinud, mida me oleme vaadelnud ja mida meie käed on katsunud – seda me kuulutame Elu Sõnast. Jah, Elu on saanud avalikuks, ja me oleme näinud ja me tunnistame ja kuulutame teile igavest elu, mis oli Isa juures ja on saanud meile avalikuks.» (1Jh 1:1j)

Inimeste patt – iseäranis Jumala oma rahva patt – toob ülimalt selgusega esile Jumala võrratu suuruse, halastuse ja õiguse, sest «kus patt on suurenenud, seal on arm saanud ülirohkeks» (Rm 5:20). Samas on täiesti välistatud, et Jumala armu võiks kasutada patu õigustamiseks: «Kuidas siis nüüd? Kas hakkame tegema pattu, kuna me ei ole Seaduse, vaid armu all? Kindlasti mitte!» (Rm 6:15) Ka Jumala karistus on osa Tema armust – samamoodi, nagu see, kui Ta peidab oma palge ja laseb inimestel nende ülekohtu käes otsekui tulekuumuses ära sulada (Js 64:6 – vt vastavat keelelist märkust).

Jesaja on inimese olukorra hindamisel valusalt aus ja teravalt otsekohene: «Me kõik oleme saanud rüvedaks ja kõik meie õigused on määrdunud riide sarnased; me kõik oleme närtsinud nagu lehed ja meie süü kannab meid ära otsekui tuul.» (Js 64:5) Nagu meie pöörame oma silmad vastikustundega ära sellelt, mis on roojane, nii peab Jumal, kes on valgus ja kelles pole mingit pimedust (1Jh 1:5), pöörama oma pilgu ära meilt, sest isegi meie õiguseteod on Tema ees otsekui kuuverest reostatud menstruaatsioonilapp.

Jumal ei peida oma palet inimeste eest aga mitte üksnes vastikusest, vaid ka haletsusest ja kaastundest, sest ülekohtus hävitab eeskätt selle orjaks muutunud inimest ennast: ta on otsekui närtsinud, kolletanud leht, mille tuul minema kannab. Püha Gregorius Suur ütleb sellest prohvetisõnast inspireerituna, et inimene ongi kui paradiisiaia puult langenud leht, mille on lendu puhunud kiusatuste tuul.⁸

Kõige lootusetumaks muudab inimese olukorra see, et ta kõigest hoolimata ei otsi abi Issandalt, ei hüüa Tema poole ega püüagi Temast kinni hoida. Paulus ütleb sedasama 14. psalmi tsiteerides: «Ei ole õiget, ei ühtainsatki, ei ole mõistjat, ei ole Jumala otsijat.» (Rm 3:10j) Tagajärjeks ongi, et Jumal peidab oma palge inimese eest – või oleks õigem

---

⁸ Moralia in Job XI, 60.

öelda, et inimene varjutab oma ülekohtuga ise Jumala palge enda eest, kusjuures teatavas mõttes võib inimene seda isegi vähemalt alateadlikult taotleda: «Ära mine kohtusse oma sulasega, sest ükski elav inimene ei ole õige Sinu palge ees!» (Ps 143:2)

Lahendus, mille Jumal inimese lootusetule olukorrale valmistab, on ootamatu, isegi absurdne, ja me leiame selle juba prohvet Jesaja raamatust: «Teda haavati meie üleastumiste pärast, löödi meie süütegude tõttu. Karistus oli Tema peal, et meil oleks rahu, ja Tema vermete läbi on meile tervis tulnud. Ta tühjendas oma hinge surmani ja Ta arvati üleastujate hulka; Tema aga kandis paljude pattu ja seisis üleastujate eest.» (Js 53:5.12) Sama kinnitavad nii Paulus kui Peetrus: «Ta on teinud patuks meie asemel selle, kes patust midagi ei teadnud, et meie saaksime Jumala õiguseks Tema sees.» (2Kr 5:21); «Ta kandis ise meie patud oma ihus üles ristipuule, et meie, olles surnud pattudele, elaksime õigusele; Tema vermete varal te olete saanud terveks.» (1Pt 2:24)

Jesaja ei palu, et Jumal loobuks oma rahva üle kohtu mõistmisest. Kohus tuleb, see on vajalik – selle rahva enda pärast –, seepärast palub prohvet vaid, et Jumal ei kannaks oma rahva ülekohut meeles lõpmatult ega vihastaks tema peale üleliia. Sisuliselt palub Jesaja, et Jumala halastus võidutseks Tema kohtu üle (vrd Jk 2:13). Iisraeli tabanud karistus on niikuinii juba pea väljakannatamatult ränk – ammu oleks aeg, et Jumal taas oma palet, oma heldust ja oma päästvat väge ilmutaks: «Su pühad linnad on saanud kõrbeks, Siion on saanud kõrbeks, Jeruusalemm kõnnumaaks. Meie püha ja ilus koda, kus meie vanemad sind ülistasid, on saanud tuleroaks, ja varemeis on kõik, mis oli meile kallis. Kas Sa selle juures, Issand, tahad ennast veel tagasi hoida, vaikida ja meid üliväga alandada?» (Js 64:9–11)

Tõsi, siinkohal ei lase Jumal ennast provotseerida, vaid vastab: «Ma olen olnud kättesaadav neile, kes mind ei ole nõudnud; ma olen olnud leitav neile, kes mind ei ole otsinud; ma olen öelnud rahvale, kes mu nime ei ole appi hüüdnud: «Vaata, siin ma olen! Vaata, siin ma olen!» Kogu päeva ma sirutan käsi kangekaelse rahva poole, kes iseenese mõtetele järgnedes käib teed, mis ei ole hea.» (Js 65:1j)

Kui prohvet Jesaja palub, et Jumal vaataks taas – vaataks teraselt ja hoolega – nende peale, kes on Tema rahvas, siis ta tuleb ühtlasi meelde, ning kindlasti mitte ainult Jumalale, vaid ka inimestele endile, et nad on otsekui savi Jumala käes, kes on nende Voolija. Me oleme Jumala kätetöö: see, et oleme olemas, on Jumala armukingitus, ning parima viisi olemas olla leiame siis, kui laseme Jumalal ennast jätkuvalt (ning vajadusel üha uuesti) vormida: «Otsekui savi potissepa käes – tema teeb kõiki oma töid, nagu ise tahab –, nõnda on inimesed oma Looja käes, et Ta annaks neile, mida Tema õigeks peab.» (Srk 33:13)

Lisaks voolimisele vajab savi ka põletamist – mitte selleks, et seda hävitada, vaid et seda puhastada ja tugevdada. Just nii hoolitseb suur Voolija, Jumal, meie Isa, oma savi, s.t meie, oma armastatud inimkonna eest.

Jutluseks

Nelipühale järgneva kahekümne kolmanda pühapäeva teemaks on Kirikukäsiraamatu järgi «Andke üksteisele andeks». Muuhulgas öeldakse käsiraamatus: «Kogu meie elu aluseks on andeksandmine, mille saame Kristuse lunastustöö kaudu. See kohustab meid suhtuma ka oma ligimesse sõbralikult, lahkelt ja andeksandvalt. Niisugune hoiak teeb võimalikuks selle, et Jumala mitmesugused annid saavad meie keskel reaalsuseks kogu oma rikkuses.»

Kirikukäsiraamatu lugemiskava järgi on kolmanda lugemisaasta Epistlikis (Fl 1:6–11) julgustus, millega apostel Paulus pöördub oma armastatud Filippi koguduse poole. Paulus palvetab filiplaste eest, et nende armastus «üha enam ja enam kasvaks tunnetuses ja kõiksuguses kogemises» ning nad oleksid «täidetud õiguse viljaga, mis tuleb Jeesuse Kristuse läbi, Jumala kirkuseks ja kiituseks».

Kolmanda lugemisaasta Evangeelium (Mt 6:14–15) on väga lühike, vaid kaks salmi Jeesuse Mäejutlusest: «Kui te annate inimestele andeks nende eksimused, siis annab ka teie taevane Isa teile andeks, kui te aga ei anna inimestele andeks, siis ei anna ka teie Isa teie eksimusi andeks.» Tegemist on kommentaariga Meie Isa palve sõnadele: «Ja anna meile andeks meie võlad, nagu meigi andeks anname oma võlglastele!» (Mt 6:12) Nii on Evangeelium ainsana kolmest pühakirjalugemisest otseses kooskõlas pühapäeva teemaga.

Vana Testamendi lugemisele jutlustades tuleks kahtlemata keskenduda eeskätt sellele, kuidas Jumal on meile andeks andnud. Kahtlemata on hea tuletada meelde sedagi, et andeksandmise kogemine peaks kasvatama meiski valmisolekut ja lausa vajadust andeks anda – küllap sellise valmisoleku ja vajaduse tekitamine on osa jumaliku Savivoolija vormimistööst –, ent põhirõhk peaks siiski olema Jumala enda halastusel, armul ja andestusel.

Jutluse võib üles ehitada näiteks järgmiste punktidenä:

1. Jumal on imeline – mitte ainult selle poolest, et Ta on inimmeeltele hoomamatu ning meie mõistus ei suuda Teda läbi uurida, vaid veelgi enam selle poolest, et ükski Tema loodu ei ole Tema jaoks liialt pisike, et temast hoolida, ning Jumal on läbi ajastute õnnistanud ja õnnestanud neid, kes Teda igatsevad ja ootavad.
2. Vähemalt sama imeline on seegi, et Jumal armastab ühtviisi kõiki: nii neid, kes kannavad meeles Tema teid, kui neid, kes on eksinud oma pattudesse ja takerdunud oma ülekohtusse. See ei tähenda, et Jumal ülekohtu heaks kiidaks: vastupidi, ülekohtus on Jumalale niivõrd vastumeelne, lausa vastik, et Ta peab oma pilgu seda nähes ära pöörama ja oma palge patuste inimeste eest peitma. Paraku pole isegi inimeste õigus väärt midagi paremat, kuna me kõik oleme läbinisti rikutud ning

seetõttu hukule määratud: «Me kõik oleme närtsinud nagu lehed ja meie süü kannab meid ära otsekui tuul.» (Js 64:5)

3. Prohvet Jesaja ei katsu Jumalat veenda oma rahva üle kohtu mõistmisest loobuma. Ta palub vaid, et Jumal ei kannaks oma rahva ülekohut meeles lõpmatult ega vihastaks tema peale üleliia, s.t et Jumala halastus viimaks ikkagi võidutseks Tema kohtu üle. Ja Jumala halastus võidutsebki – Tema Pojas Jeesuses Kristuses, kes on meie süü enda peale võtnud ning meie patud üles ristipuule kandnud. Me oleme Temas ristisurma läbi lunastatud ja Tema veres puhtaks pestud. Me oleme otsekui savi, mida Jumal, meie Isa, voolib – ja põletab –, et võiksime olla need, kelleks Tema on tahtnud meid luua: Tema rõõmsad lapsed, kes kannavad meeles Jumala, oma Isa teid ning elavad Tema armust ja andeksandmisest, olles ka ise valmis eksinuile andeks andma.